

I - MỤC TIÊU BÀI HỌC

- HS hiểu được sự phong phú của màu sắc trong thiên nhiên và tác dụng của màu sắc đối với cuộc sống con người.
- HS biết được một số màu thường dùng và cách pha màu để áp dụng vào bài trang trí và vẽ tranh.

II - CHUẨN BỊ

1. Tài liệu tham khảo

- Nguyễn Quốc Toàn, *Mĩ thuật* (Giáo trình dùng cho sinh viên Khoa Giáo dục Tiểu học, Đại học Sư phạm Hà Nội), NXB Giáo dục, 1998, tr. 74 - 82.
- Trinh Thiệp - Ung Thị Châu, *Mĩ thuật và phương pháp dạy - học*, Tập một (Giáo trình đào tạo GV Tiểu học hệ CĐSP và SP 12 + 2), NXB Giáo dục, tái bản 2001, tr. 40 - 46.
- Nguyễn Thế Hùng - Nguyễn Thị Nhung - Phạm Ngọc Tới, *Trang trí* (Giáo trình đào tạo GV THCS hệ CĐSP), NXB Giáo dục, tái bản 2001.

2. Đồ dùng dạy - học

Giáo viên

- Ảnh màu : cỏ cây, hoa lá, chim thú, phong cảnh...
- Bảng màu cơ bản, màu bố túc, màu tương phản, màu nóng, lạnh...
- Một vài bài vẽ, tranh, khẩu hiệu có màu đẹp.

Học sinh

- Sưu tầm tranh, ảnh màu.
- Màu vẽ.

3. Phương pháp dạy - học

- Phương pháp trực quan.
- Phương pháp vấn đáp.

III. GỢI Ý TIẾN TRÌNH DẠY - HỌC

Hoạt động 1

Hướng dẫn học sinh quan sát, nhận xét

- GV giới thiệu một số ảnh màu và gợi ý để HS nhận ra :
 - + Sự phong phú của màu sắc (GV đặt câu hỏi yêu cầu HS gọi tên các màu ở tranh, ảnh).
 - + Màu sắc trong thiên nhiên ở cỏ cây, hoa trái.
 - + Màu sắc do con người tạo ra ở tranh vẽ.
 - + Màu sắc làm cho mọi vật đẹp hơn, làm cho cuộc sống vui tươi, phong phú. Cuộc sống không thể không có màu sắc.
- GV hướng dẫn HS quan sát hình trong SGK (phong cảnh, cầu vồng...) và gợi ý để HS nhận ra :
 - + Màu sắc của thiên nhiên.
 - + Màu sắc ở cầu vồng và gọi tên các màu : đỏ, cam, vàng, lục, lam, chàm, tím.
- GV tóm tắt :
 - + Màu sắc trong thiên nhiên rất phong phú (lá, hoa, quả, mây, trời, đất, nước...).
 - + Màu sắc do ánh sáng mà có và luôn thay đổi theo sự chiếu sáng. Không có ánh sáng (trong bóng tối), mọi vật không có màu sắc.
 - + Ánh sáng (mặt trời, ánh sáng tự tạo (đèn) có bảy màu (như ở cầu vồng).

Hoạt động 2

Hướng dẫn học sinh cách pha màu

- GV giới thiệu hình trong SGK để HS nhận ra :
 - + Màu để vẽ là màu do con người làm ra.

- + Các màu cơ bản : đỏ, vàng, lam (hay còn gọi là màu chính, màu gốc).
- + Pha trộn các màu cơ bản, ta sẽ có nhiều màu khác.

- GV giới thiệu hai cách pha màu :

Cách 1 : Qua hình vẽ

+ Ở các hình tròn (H.4) :

Phân giao nhau giữa màu **Đỏ** và **Vàng** → **Da cam**

Phân giao nhau giữa màu **Đỏ** và **Lam** → **Tím**

Phân giao nhau giữa màu **Lam** và **Vàng** → **Lục** (xanh lá cây)

+ Ở hình ngôi sao (H.5) :

Màu ở giữa **Đỏ** và **Vàng** → **Da cam**

Màu ở giữa **Đỏ** và **Lam** → **Tím**

Màu ở giữa **Lam** và **Vàng** → **Lục**

GV kết luận :

+ Đây là hình gợi ý cách pha màu : Cứ pha hai màu theo cách trên ta sẽ có một màu khác. Vì vậy, ta có thể pha ra nhiều màu để vẽ, để tả cảnh đẹp nhiều hình vẽ của thiên nhiên.

+ Pha hai màu để có màu thứ ba, màu này gọi là màu nhị hợp.

+ Tùy theo liều lượng (ít, nhiều) của mỗi màu mà màu thứ ba có độ đậm, nhạt khác nhau. Ví dụ :

Đỏ và **Vàng** → **Da cam**

(**Đỏ** nhiều hơn **vàng** sẽ có **Đỏ cam**)

Vàng với **Lam** → **Lục**

(**Vàng** nhiều hơn **Lam** sẽ có **Xanh lá mạ** (xanh lá cây non) ;

Lam nhiều hơn **Vàng** sẽ có **Xanh lá cây đậm** ...)

GV hướng dẫn HS quan sát hình 5 để nhận ra cách pha màu.

Cách 2 : Pha màu ở cốc nước

Chuẩn bị :

GV dùng ba cốc thủy tinh đựng nước trong, màu bột (đã có keo), bảng pha màu, bút lông, nước để rửa bút, giẻ để thấm khô bút...

Cách làm :

- GV hoà từng màu và nhỏ vào cốc nước rồi yêu cầu HS quan sát, nhận xét về độ đậm nhạt của các màu :

Đỏ → **Đỏ nhạt** (hông) → **Đỏ nhạt dần dần.**
Vàng → **Vàng nhạt** → **Vàng nhạt dần dần.**
Lam → **Lam nhạt** → **Lam nhạt dần dần.**

- GV nhỏ hai giọt màu nhiều, ít khác nhau vào một cốc nước và yêu cầu HS quan sát, nhận xét về sự hoà tan của màu và độ đậm nhạt của nó :

Đỏ (nhiều) với **Vàng** → **Da cam đậm**
Đỏ (ít) với **Vàng** → **Da cam nhạt**

Nếu có thời gian, GV pha các màu tím, màu lục cho HS quan sát.

- GV tóm tắt :

+ Trên đây là hai cách pha màu. Khi vẽ, có thể :

* Lấy hai hay ba màu pha trộn với nhau ở bảng pha màu rồi vẽ vào những chỗ đã định.

* Lấy hai hay ba màu vẽ chồng lên nhau để có được màu như ý muốn.

Cách pha màu thứ nhất thuận tiện hơn, vì tìm được màu như ý định rồi mới vẽ.

Cách pha màu thứ hai nên dành cho các họa sĩ vì họ định ra đúng liều lượng để có màu theo ý muốn. Cách pha này nếu di bút nhiều lần sẽ làm rách giấy, đôi khi màu bị xin, "bị" chết.

Hoạt động 3

Giới thiệu cho học sinh tên một số màu và cách dùng

GV giới thiệu (bằng hình ảnh) để HS biết tên gọi một số màu và cách dùng :

- Màu bổ túc :

+ Các cặp màu bổ túc :

Đỏ - **Lục**
Vàng - **Tím**
Da cam - **Lam**

+ Cặp màu bổ túc đứng cạnh nhau sẽ tôn nhau lên, tạo cho nhau rực rỡ.

+ Cặp màu bổ túc thường dùng trang trí quảng cáo, bao bì...

- Màu tương phản :

+ Các cặp màu tương phản :

Đỏ - Vàng

Đỏ - Trắng

Vàng - Lục

+ Cặp màu tương phản cạnh nhau sẽ làm cho nhau rõ ràng, nổi bật.

+ Cặp màu tương phản thường dùng để kẻ, cắt khẩu hiệu...

- Màu nóng :

+ Màu nóng : Đỏ, Vàng, Da cam...

+ Màu nóng (màu của lửa), tạo cảm giác ấm, nóng.

(Người ta thường dùng gam màu đậm, màu nóng cho trang phục mùa thu và mùa đông.)

- Màu lạnh :

+ Màu lạnh : Lam, Lục, Tím...

+ Màu lạnh tạo cảm giác mát, dịu...

(Người ta thường dùng các màu lạnh để quét vôi tường công sở, nhà máy, trường học, phòng ở và cho trang phục mùa hè).

Hoạt động 4

Giới thiệu một số loại màu thông dụng

GV giới thiệu qua hình ảnh thật hoặc các hình trong SGK để HS nhận ra một số loại màu thông dụng và cách dùng :

Màu bột :

+ Thế nào là màu bột ?

* Màu bột là màu ở dạng bột, khô. Khi vẽ, ngoài việc pha với nước, ta còn phải pha với keo, hồ để kết dính.

* Màu đã pha với keo, đựng vào lọ, hộp. Khi vẽ, ta phải pha với nước sạch.

+ Cách vẽ màu bột :

- * Pha màu (ở bảng pha màu) xong, được màu như ý rồi vẽ vào hình đã định.
- * Pha quá nhiều màu với nhau hoặc vẽ chồng màu nhiều lần, màu sẽ không trong.
- * Màu bột có thể vẽ trên giấy, gỗ, vải...

– Màu nước :

+ Thế nào là màu nước ?

Màu nước là màu đã pha với keo, đựng vào tuýp hoặc trong hộp có các ngăn. Khi vẽ, ta phải pha với nước sạch.

+ Cách vẽ màu nước :

- * Pha màu với nước (ở bảng pha màu) xong mới vẽ lên giấy.
- * Có thể pha hai màu ngay ở trên nền giấy, lụa.
- * Màu nước trong, các lớp màu mỏng thường tan vào nhau, không có ranh giới rõ ràng như màu bột.

– Sáp màu :

Màu đã chế, ở dạng thỏi, vẽ trên giấy. Màu tươi sáng.

– Bút da :

Màu ở dạng nước chứa trong ống phớt, ngòi là da mềm. Màu đậm, tươi.

– Chì màu :

Chì màu có màu tươi, mềm.

Chú ý: Trong phần giới thiệu tên và một số loại màu thông dụng (Hoạt động 3, 4), GV chỉ thông báo qua hoặc gợi ý để HS tự học.

Hoạt động 5

Đánh giá kết quả học tập

- GV đưa ra một số ảnh, tranh hoặc bài trang trí và yêu cầu HS tìm ra các màu cơ bản, màu bổ túc, màu tương phản, màu nóng, lạnh...
- GV yêu cầu HS gọi tên một số màu ở tranh, ảnh.

Bài tập về nhà

- Làm bài tập ở SGK.
- Chuẩn bị bài sau.